

Korak do Europske unije

Put, izazovi i perspektive

Povratkom u civilizacijske okvire kojima pripada, ali i inercijom u diplomatskim kuloarima Bruxellesa i Strasbourga raste šansa da Hrvatska zbog strateškog položaja i iskustva života u zajednici naroda jugoistočne Europe, a sada na njezinim granicama, preuzme vodeću ulogu koju još uvijek drži Srbija. U tom kontekstu treba promatrati i nervozu u pojedinim državama Europske unije, zbog urušavanja koncepta i u sustava moći koji su imali, u prvom redu u Ujedinjenom Kraljevstvu. Zbog toga su i stavljeni razni balvani i ponižavan cijeli narod u traženju svog dostojanstva i bolje pozicioniranosti. Hoće li i hrvatski političari u ovom bitnom času prepoznati šanse koje im nudi članstvo u EU?

Fra Zvonko Tolić, prof., Stuttgart
- dušobrižnik

Hrvatska u EU ulazi u vrijeme njezina ozbiljna financijskog i političkog poremećaja i teško je točno predvidjeti što će biti za godinu i pol u europskoj perspektivi.

Velike i utjecajne države kao primarni cilj vide parcijalno a ne opće dobro, s dosta suprotstavljenih stajališta.

Potpisivanjem pristupnih pregovora u Bruxellesu 9. prosinca 2011. godine završio je dugotrajni, iscrpljujući i frustrirajući proces pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. Time je okončano 20-godišnje razdoblje mučnih pregovora u kojima je s jedne strane Hrvatska pokazala svoju želju za pristupanjem toj moćnoj političko-ekonomskoj asocijaciji, a s druge strane ta je asocijacija, zbog snažnog utjecaja moćnih država, stalno Hrvatskoj stavljala mnoge prepreke i nove uvjete. Hrvatska će Europskoj uniji pristupiti kao punopravna članica 1. srpnja 2013., dok će u međuvremenu imati status promatrača. Umjesto statusa zemlje kandidata, Hrvatska je u statusu pristupajuće zemlje Unije. Referendum o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji izbacio je na površinu mnoge probleme, zahvalne za razne sociološke analize: mali odaziv, nekorektna proeuropska kampanja, veliki strahovi običnih ljudi, naglašeni euroskepticizam i sl.

Kronologija pristupanja i stvorene nedoumice

Spomenuo bih neku vrstu kronologije događanja. Političko šamaranje Hrvatske počelo je od trenutka kada se drznula stvoriti svoju samostalnu državu i tako poremetila uhodane kanale moći pojedinih i utjecajnih svjetskih centara. Rat i ratne nedaće i različiti pokušaji s mnogih, pa i „demokratskih“ strana nastojali su Hrvatskoj promijeniti ionako neprimjerne granice i svesti je na mnogo manje okvire. Kada se to nije uspjelo, onda su Hrvatsku i Hrvate nastojali promatrati u kontekstu gotovo divljaka i pripadnika raznih plemena, koje treba u paketu promatrati i tretirati s ostalim narodima koji su živjeli u prijašnjoj zajedničkoj državnoj tvorevini.

Stalna želja Hrvata za ulazak u punopravno članstvo Europske unije, rezultirala je zahtjevom za punopravno članstvo 21. veljače 2003. godine. Službeni status kandidata RH je dobila 18. lipnja 2004. Pristupni su pregovori odgođeni zbog, svima znane floskule, „nedostatka potpune suradnje s Haškim sudom za ratne zločine počinjene na područ-

ju bivše Jugoslavije“ i otvoreni su tek 3. listopada 2005. godine. Nakon više od osam godina od podnošenja zahtjeva za članstvo i gotovo šest godina pregovaranja, 24. lipnja Europsko vijeće je podržalo zatvaranje pristupnih pregovora s Hrvatskom te je Ugovor potpisan u Bruxellesu 9. prosinca 2011. godine.

U hrvatskom društvu postoje, ponekad i opravdani strahovi: strah od budućnosti prilikom ulaska u EU, gubitak nacionalnog suvereniteta, ugrožavanje hrvatskog nacionalnog i vjerskog identiteta, rekonstrukcija neke nove Jugoslavije, gubitak vrijednosti u svakodnevnom životu, rasprodaja nacionalnog blaga i mnogih privatnih nekretnina i sl. Razočaranost velikog broja hrvatskog stanovništva političkim elitama rezultirala je malim odazivom na referendumu. Pogrešno bi bilo koristiti riječ *nezainteresiranost* kao argumentaciju: ta je riječ ponižavajuća za sve sudionike stvaranja hrvatske samostalnosti, jer je većini naroda koji je na ovaj ili onaj način sudjelovao u krvavom osamostaljivanju, itekako stalo do toga što donosi budućnost. Međutim, nejasni kriteriji, shvaćanje da u elitnom europskom i svjetskom krugu prevladavaju principi interesa, a ne nužno pravičnosti i vladavine prava, mnoga otvorena pitanja koja su ostala poslije zatvaranja poglavlja, medijski dirigitirano namjerno dezinformiranje, nekritična proeuropska kampanja koja nije dopuštala nikakvu alternativu ili ju je nazivala katastrofičnom, traganje za vlastitim i nacionalnim dostojanstvom,... kod mnogih su stvorili osjećaj nesigurnosti u vlastite stavove i procjene. U tom kontekstu politička ljevica

danas preuzima primat razvoja svijesti europeizma, a ona je bila ta koja je stvarala željeznu zavjesu nakon Drugog svjetskog rata ili joj se nije snažno suprotstavljala. S druge strane politička se desnica danas počinje povlačiti u ideje straha i zatvorenosti pred izazovima koje donosi stvaranje novog svjetskog poretka i sasvim drugačije političke moći, a inicirala je ideju o političkoj jedinstvenosti Europe, bez obzira na kulturološke razlike. Stubokom se promijenila u Europi svijest o različitosti: različitost je do jučer inicirala teške i krvave sukobe, a danas je ona u temelju međusobnog uvažavanja, tolerancije i prihvaćanja. Ta je različitost u Europi bila uzrokom podjela, a danas je uzrokom zblizavanja. Europa i Europska unija jest zajednica različitih naroda, jezika, kultura, vjera. Značajno su takve ideje inicirali upravo vjernici.

Što nam donosi, a što odnosi članstvo u EU?

Mučne godine političkog, ekonomskog i kulturološkog pripadanja asocijaciji zemalja jugoistočne Europe, kojoj prije 20. stoljeća Hrvatska nikada nije pri-

padala jesu iza nas, ali su stvorile kod Hrvata snažan otpor prema svakom spominjanju imena Jugoslavija i u asociiranju na prošla i u strahovima na buduća vremena. Tu su i strahovi pred izazovima sutrašnjice.

Hrvatska u EU ulazi u vrijeme njezina ozbiljna financijskog i političkog poremećaja i teško je točno predvidjeti što će biti za godinu i pol u europskoj perspektivi. Velike i utjecajne države kao primarni cilj vide parcijalno a ne opće dobro, s dosta suprotstavljenih stajališta. Ujedinjeno Kraljevstvo želi političku dominaciju i istovremenu distanciranost od novonastalih zajedničkih problema. Moćnom diplomacijom i anglosaksonskom beskrupuloznošću do sada su i uspijevali. Njemačka se stidljivo pokušava politički nametnuti i ne rasipati bez kontrole svoju ogromnu ekonomsku moć kojoj nedostaje politički kredibilitet. Francuska želi biti politička čizma europskog kontinenta. Sve ostale zemlje EU su samo sateliti ovih triju centara moći. Jedino se Poljska nastoji izboriti za svoj jednakopravni status.

Nastup bogoslova u katedrali Sv. Bartolomeja (Frankfurt a/M, 12. 12. 2010.)

Kakva će biti udružena Europa sutrašnjice? Zavisit će od jedne ideje: ako prevlada ekonomski interes, bez jasnih moralnih i općeprihvaćenih načela, onda će dugoročno Europska unija biti zajednica koja će samo povećavati trzavice među članicama. Već postojeći problemi i nejedinstvenost će se produbiti, ali i otvoriti nova polja sukoba i nepovjerenja: nove članice, bivše komunističke zemlje bit će u prilici snažno se boriti da osim glasova naroda kontroliraju i ekonomiju u svojim državama. Ona će im biti u vitalnim segmentima izvan kontrole, što će stvarati česte promjene vlasti, pa i nekontrolirane. Ako, uz to, spomenemo zajednički problem članica EU, a to je prirodni pad stanovništva i novonastalih kulturoloških razlika neeuropskog naslijeđa zbog nužnih migracija, opasnost može biti samo veća i problemi dublji.

U to uzburkano more ulazi Hrvatska. Kako će plivati? Članstvo u Europskoj uniji povratak je Hrvatske u njezin kulturni i civilizacijski krug kojem je stoljetno pripadala. Hrvatski će se političari naći u situaciji jače političke moći. Vjerojatno će u prvo vrijeme prevladati politička impresioniranost velikima i za hrvatsku će se političku elitu otvarati novi horizonti tek postupno. No, Hrvatska će biti subjekt, a ne samo objekt političkog odlučivanja i to je pozitivna dimenzija pripadnosti tom elitnom klubu.

Povratkom u civilizacijske okvire kojima pripada, ali i inercijom u diplomatskim kuloarima Bruxellesa i Strasbourga raste šansa da Hrvatska zbog strateškog položaja i iskustva života u zajednici naroda jugoistočne Europe, a sada na njezinim granica-

ma, preuzme vodeću ulogu koju još uvijek drži Srbija. U tom kontekstu treba promatrati i nervozu u pojedinim državama Europske unije, zbog urušavanja koncepta i u sustava moći koji su imali, u prvom redu u Ujedinjenom Kraljevstvu. Zbog toga su i stavljeni razni balvani i ponižavan cijeli narod u traženju svog dostojanstva i bolje pozicioniranosti. Hoće li i hrvatski političari u ovom bitnom času prepoznati šanse koje im nudi članstvo u EU?

Vjernici i Europska unija

Intelektualci i političari katoličke orijentacije nakon tragedije II. svjetskog rata stvaraju ideju o jedinstvenosti Europe, zajednice pomirenih i bratskih naroda. Uvjereni katolici Robert Schuman, Konrad Adenauer, Jean Monnet i Alcide De Gasperi nositelji su te ideje. Na nesreću, kasnije političke elite preuzele su i prerađivale ideju jedinstvene Europe po mjeri vlastitih vrijednosti i interesa, pa je u nacrtu europskog ustava izostalo priznanje temelja na kojima je utemeljena Europa, a to je kršćanska svijest i kultura. To je posljedica razvijanja svijesti da se religiju počinje tretirati kao strukturu moći, a onda i zainteresiranu stranu, pa se svaki odnos prema religijskom nastoji unificirati, izjednačiti i u konačnici izbjegavati.

U tom kontekstu, ako gledamo s vjerske strane, afinitet prema eurofilstvu ili euroskepticizmu nije i ne treba biti odrednica vjernika. I jedni i drugi su vjernici, sa svojim političkim stavom u kojem ima dosta pozitivnih argumenata. Baš taj pluralizam političkih angažmana razumije i crkveno učiteljstvo na Drugom

vatikanskom saboru¹ i kasnije: „Jedna te ista vjera može dovesti do različitih angažmana“.² Često se u posljednje vrijeme, kako se sve kod nas mjeri vagom crno-bijele isključivosti, i vjera stavlja u kontekst za i protiv EU. Mnogi su mediji i marginalni pojedinci napadali Katoličku crkvu i hrvatske biskupe gotovo za velezdaju, a zapravo su biskupi u svom priopćenju prilikom referenduma iznijeli jedan odmjeren i uravnotežen stav. Treba svakako imati na umu da je Hrvatska jedina europska katolička zemlja koja još uvijek nije u EU i da je od ukupnog broja stanovništva Unije, više od polovice deklariranih katolika.

Naravno, i vjerski je i tradicijski stav da se nacionalno i vjersko dostojanstvo ne smije proigrati niti se s njime kockati. Kako sve ima dvije strane medalje i kad stavimo na vagu objektivnosti, Europska unija, koliko god različita bila, vjernicima pruža izvrsnu šansu da se aktivnije založe za svoje stavove. Dok god traje pasiviziranost kršćanske i katoličke većine u svim segmentima društva, pa tako i politike, dotle će manjina stalno terorizirati većinu nametanjem svojih, često protuprirodnih stavova. A vjernici sve više svoj angažman nadomještaju šutnjom, možda i zbog vlastitih interesa. Takva je situacija u Strasbourgu, Bruxellesu, medijima, sudstvu, takva je i u svakodnevnicima života običnog, malog čovjeka.

Imamo šanse. Hoćemo li ih iskoristiti za opće, a tako onda i za moje dobro? Upaliti svjetlo ili proklinjati tamu? ❖

¹ Usp. GS, 76

² *Octogesima adveniens*, 50